

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
14.06.2021

Sak:

Etablering av forskerskolen Changing Arctic og tildeling av rekrutteringsstillinger

Innstilling til vedtak:

1. UiT oppretter en transdisiplinær forskerskole innen temaet *Changing Arctic* med oppstart høsten 2022.
2. Det nedsettes en faglig styringsgruppe med en utnevnt leder som skal videreutvikle det faglige innholdet for forskerskolen.
3. Hvert fakultet tildeles en ph.d.-stilling hver (totalt sju stillinger). Disse sju stillingene skal ha en felles utlysning i siste halvdel av 2021 og oppstart høsten 2022.
4. Lønn til leder av forskerskolen i 50 % stilling og kr 200 000 i driftsmidler dekkes årlig fra strategisk fond.

Bakgrunn:

UiT Norges arktiske universitet er verdens nordligste universitet med en unik geografisk beliggenhet i forhold til arktisk forskning og utdanning. UiTs strategi *Drivkraft i nord* sier at UiT skal utnytte sin sentrale beliggenhet i nordområdene, universitetets faglige bredde og kvalitet, og tverrfaglige fortrinn for å møte fremtidens utfordringer. Videre er et av hovedmålene i UiTs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet (KD) at UiT skal være ledende innen utdanning og forskning om Arktis og styrke sin posisjon som Norges *arktiske* universitet. I de tiltakene som UiT har gitt til KD står det blant annet at UiT skal styrke sin ledende posisjon i Norge på arktisk forskning og være en viktig premissleverandør for politiske beslutninger om Arktis og urfolksspørsmål. FNs bærekraftsmål og arbeid for en bærekraftig utvikling i Arktis skal prege universitetets faglige satsinger. UiT skal lede an i kunnskapsutviklingen om årsaker til, og effekter av, klima- og miljøendringer i Arktis. UiT tar også sikte på å bidra til å løse [de fem missions](#) som EU har pekt på under rammeprogrammet Horisont Europa. Disse vil trolig også inngå som samfunnsutfordringer i den kommende langtidsplanen forskning og utdanning. Med en transdisiplinær forskerskole ønsker UiT å bygge kompetansen som øker vår kapasitet til å ta et sterkere samfunnsansvar.

Alle enheter ved UiT gjør i dag mye god forskning på arktiske forhold og utfordringer. Høsten 2019 ble det tatt initiativ til en ny flerfaglig og transdisiplinær plattform ved UiT i samarbeid med Swiss Federal Institute of Technology in Lausanne (EPFL) i Sveits og Harvard Kennedy School,

Belfer Center for Science and International Affairs i USA. Initiativet har tre pilarer; translatorisk forskning, finansiering av forskning og innovasjonsideer og et kommunikasjonssenter. Initiativet fikk navnet Arctic Resilience Accelerator (ARA), og har tidligere blitt presentert for universitetsstyret. ARA mottok en donasjon på 5 MNOK fra Swiss Polar Foundation. UiT leder dette samarbeidet. Det er innledet samtaler med Utenriksdepartementet om aktiviteter som kan bidra når Norge overtar formannskapet i Arktisk Råd i 2023. Samarbeidet og initiativet skal produsere forskning spesielt innen følgende av [FNs bærekraftsmål for 2030](#): utrydde sult (2), god helse og livskvalitet (3), rent vann og gode sanitærforhold (6) og ren energi til alle (7). Ideen om en forskerskole er et ledd i den første pilaren; translatorisk forskning fordrer at forskerutdanningen vår gir denne kompetansen.

For å vurdere hvordan UiT bør forsterke forskerutdanningen sin innen arktisk transdisiplinær forskning, ble det i desember 2020 oppnevnt en tverrfakultær arbeidsgruppe som skulle gi tilrådninger om styrking av forskerutdanningen på tvers av alle fakulteter ved UiT. Arbeidsgruppen bestod av vitenskapelig ansatte fra alle fakulteter/enheter, én administrativ representant og én representant fra UiTs organisasjon for ph.d.-studenter (TODOS). Forskningstrategisk utvalg (FSU) fungerte som referansegruppe underveis i dette arbeidet. Rapporten fra arbeidsgruppen ligger vedlagt denne saken. Arbeidsgruppen foreslår opprettelse av en ny transdisiplinær forskerskole kalt *Changing Arctic* som skal bestå av ph.d.-studenter og vitenskapelig ansatte fra alle de faglige enhetene ved UiT. Forskerskolen vil være en del av ARA-satsingen. For å bygge opp om denne satsingen foreslås det tildeling av sju ph.d.-stillinger til forskerskolen der hvert fakultet/enhet får en stilling hver. Universitetsstyret satte tidligere i år av disse stillingene til denne satsingen i påvente av en sak som beskriver den nærmere.

Forskningsprofil

Arbeidsgruppen og FSU foreslår at navnet på forskerskolen skal være *Changing Arctic (Arktis i endring)*. Tittelen er lett forståelig, enkel å formidle og lett gjenkjennelig både innad og utad. Den favner forskning ved alle UiTs fakulteter og de tre fagområdene som inngår i ARA (mat, helse og energi) passer også godt inn under denne fanen. I tillegg vil den overordnede tittelen også kunne inkludere tema som klimanøytralitet og ulike dilemmaer som et Arktis i endring skaper. Forskning knyttet til flere av de tidligere nevnte missions som EU har etablert vil kunne inngå i forskerskolen *Changing Arctic*.

Målene for forskerskolen vil være å skape og legge til rette for et transdisiplinært samarbeid mellom UiTs ulike fagmiljøer og aktuelle brukergrupper i Arktis for å bygge kompetanse, samle kompetanse og utvikle og drive frem prosjekter av høy kvalitet som har relevans for utfordringer i de arktiske områdene. Forskerskolen vil også ha som mål å etablere og styrke samarbeid med andre institusjoner som driver forskerutdanning som er spesifikt knyttet til Arktis og samfunnsutfordringer. Forskningsskolen vil fokusere på translatoriske elementer som går på tvers av eksisterende og kommende satsninger, og som kan gi innovasjon og endring i Arktis spesielt innen områdene matsikkerhet, fornybar energi og helse og velferd. Her er det viktig at UiT bruker sin styrke som et breddeuniversitet i hvordan vi bedre kan forstå endringene i Arktis og hvordan disse vil påvirke samfunnsutviklingen i Arktis. Et ensidig fokus på naturfagene vil ikke kunne løse de store samfunnsutfordringene som klimaendringer vil skape i Arktis, og det er derfor avgjørende at fagmiljøer innen samfunnsfag og humaniora er aktive partnere i satsingen. Satsingen vil inkludere et brukerperspektiv knyttet til enkeltpersoner, kommuner og bedrifter fra de arktiske samfunnene og man vil sammen se på hvordan de klimatiske endringene i Arktis vil endre livsbetingelsene deres og hvordan samfunnene kan tilpasse seg disse endringene.

Forskerskolen være grunnleggende transdisiplinær siden den tar sikte på å bygge på samarbeid mellom UiTs fagmiljøer i bredt og ulike brukergrupper i samfunnene i Arktis. Dette er krevende, og fordrer en annen type kommunikasjon, samarbeid og metodebruk enn disiplinære og flerfaglig forskning. Forskerskolen vil i så måte være sentral for å utvikle denne kompetansen ved UiT, og gjøre oss mer relevante og konkurransedyktige på eksterntfinansierte arenaer.

Universitetsstyret har tidligere bidratt til store prosjekter innen hver av disse hovedtemaene (Matsikkerhet: den tematiske satsingen SECURE og algesatsingen i Finnfjord; Fornybar energi: Arctic centre for sustainable energy (ARC); Helse og velferd: Centre for new antibacterial strategies (CANS), og det finnes en rekke andre store prosjekter i UiT som passer inn i satsingen. Nylig har for eksempel UiT og Troms og Finnmark Fylkeskommune fått 24 MNOK til EU-finansierte prosjektet IMPETUS som har som mål å videreutvikle robuste arktiske samfunn. UiT arbeider også sammen med Tromsø kommune om å etablere et prosjekt knyttet til EUs mission om å utvikle hundre klimanøytrale byer. Dette er bare to av mange UiT-prosjekter som passer i forskerskolens format, og ved å se de translatoriske delene av disse prosjektene i sammenheng, vil nye, spennende og nyttige prosjekter kunne utvikles.

Organisering

Arbeidsgruppen og FSU foreslår at denne nye satsingen i første omgang bør være i form av en forskerskole som favner alle fakulteter og faglige enheter. En forskerskole gir mer spillerom for justeringer underveis enn et ph.d.-program som har flere retningslinjer og forskrifter som må følges til enhver tid. UiTs ph.d.-programmer er alle relativt flerfaglige, og gir studenter anledning til å ta eventuelle emner tilhørende andre fakulteter og forskerskoler. Både arbeidsgruppen og FSU var av den oppfatning at det er naturlig å starte med en forskerskole som alle fakulteter har eierskap til, og at, dersom man ser at virkemiddelet er godt, kan UiT videreutvikle satsingen til et ph.d.-program.

For at forskerskolen skal kunne fungere godt på tvers av enhetene og de ulike ph.d.-programmene, skal ph.d.-studentene ha tilgang på en pool av 8000-emner fra ulike ph.d.-program på tvers av fakultetene. Det betyr at forskerskolen bygger på store prosjekter som allerede er iverksatt ved UiT innen fornybar energi, matsikkerhet og helse og velferd. Ph.d.-studentene vil høre hjemme i hvert enkelt fakultets ph.d.-program samtidig som de er tilknyttet forskerskolen.

Forskerskolen vil primært organisere aktiviteter som trener studentene i konkret problemløsning hvor kunnskap fra ulike vitenskapsområder og avtakerfelt integreres. Videre må forskerskolens medlemmer arbeide sammen og holde nær kontakt med aktører i samfunnet som arbeider med utvikling og anvendelse av kunnskap og /eller som er eller vil bli berørt av klimaendringer. Forskerskolen skal inneholde felles aktiviteter, som seminarer, webinarer og workshoper, der stipendiater og veiledere møtes. Dette vil utgjøre kjernen i forskerskolen og gjøre samarbeid på tvers av fakultetsgrenser enklere. Det anbefales videre at de studentene som tildeles strategisk av universitetsstyret skal bruke deler av pliktarbeidet sitt innenfor forskerskolen. Oppgaver som disse stipendiatene kan få ansvaret for er for eksempel medansvar for arrangementer av seminarer, workshops, nettsider osv.

Det er viktig at forskerskolen ikke kun består av ph.d.-studenter som er strategisk tildelt av universitetsstyret. Den bør også romme ph.d.-studenter innen relevante fagområder som er finansiert av strategisk fond, over fakultetenes egne rammer eller som er eksternt finansiert. Dette

vil gi forskerskolen et større volum og skape større faglig dynamikk. Forskerskolen skal være åpen for internasjonale samarbeidspartnere.

Forskerskolen *Changing Arctic* vil på grunn av sitt format gjøre det lettere for stipendiater å bygge viktige nettverk på tvers av fagområder og institusjoner både nasjonalt og internasjonalt. Dette vil gagne dem både under stipendiatperioden, men også etter disputasen. Et annet viktig element i denne skolen er at alle sju stipendiater som foreslås tildelt i år, vil ha oppstart i samme semester (høsten 2022). Dette betyr at man vil ha et kull *Changing Arctic*-stipendiater. Studentene vil være ansatt ved ulike enheter, men ha en felles forskerskole som vil samle disse og gi dem en slags «kull-følelse» som kan være med på å løfte kvaliteten på forskerutdanningen for den enkelte.

Ledelse og administrasjon av forskerskolen

Det anbefales at forskerskolen ledes på to nivåer ved at man bruker en etablert flerfaglig lederarena på fakultetsnivå (Forskningstrategisk utvalg eller tilsvarende utvalg fastsatt av ny ledelse) til å ta stilling til *større* endringer og veivalg, og til også å gjøre avklaringer og koordinering på tvers av fakultetsgrensene. Hovedansvaret for det faglige innholdet i forskerskolen vil ligge hos leder av forskerskolen og stipendiatenes veiledere. Disse vil sammen utgjøre en faglig styringsgruppe. Den faglige styringsgruppen har ansvar for å legge de faglige planene for de ulike elementene i forskerskolen, samt ta stilling til aktuelle faglige og operative valg i forskerskolen. Professor Michaela Aschan vil lede arbeidet med detaljplaner og etablering av forskerskolen. Høsten 2021 vil leder og den faglige styringsgruppen detaljere de ulike elementene som skal inngå i forskerskolen. Professor Aschan vil gis administrativ støtte knyttet til arbeidet. Det kan være aktuelt å etablere et brukerutvalg og med økt internasjonal involvering, et *scientific advisory board*. Faglig leder av forskerskolen har funksjonen i fire år. Det oppnevnes en nestleder av forskerskolen som også fungerer i fire år. Nestleder frikjøpes ikke. Leder og nestleder tilhører to ulike fakultet eller enheter.

Økonomi

Forskerskolen vil i første omgang bli tildelt sju ph.d.-stillinger, én til hvert fakultet/enhet. I tillegg vil forskerskolen få tildelt kr 200 000 per år fra strategisk fond som skal brukes til drift av skolen. Disse midlene kan for eksempel brukes til seminarer, møter, reisestipender eller andre faglige aktiviteter. For fremtidige utgifter må forskerskolen søke om midler fra strategisk fond etter behov. I tillegg er det lagt inn 50 % frikjøp for leder av forskerskolen som også dekkes av strategisk fond. Dette tilsvarer omtrent kr 500 000. Resultatmidler for avlagte doktorgrader vil tilfalle de fakultetene der studentene er tilsatt.

Universitetsdirektørens vurdering

UiT er som Norges *arktiske* universitet gitt et spesielt, nasjonalt ansvar for forskning innen Arktis. FNs bærekraftsmål, EUs missions og de store samfunnsutfordringene kan kun løses ved samarbeid på tvers av fagdisipliner og med de som er berørt av utfordringene. Det er samtidig vist at innovasjon ofte skjer i skjæringsflaten mellom ulike fagdisipliner. Å stimulere til transdisiplinær, translatorisk arktisk forskning innen vår forskerutdanning, er en god prioritering. Universitetsdirektøren mener at UiT bør etablere virkemidler som bygger opp omkring vår identitet og våre kjerneoppgaver, som bringer ulike fagmiljøer sammen og som styrker UiT som en ledende institusjon i Arktis. Forskerskolen *Changing Arctic* gir muligheter for å utvikle samarbeid på tvers av våre fakulteter og for å styrke vårt samarbeid med internasjonale partnere. Dette vil kunne bidra til bedre læringsmiljøer for doktorgradsstudenter innen arktisk forskning og gi forskning på tvers av fag som ikke ellers ville samarbeidet. Satsingen gir UiT en mulighet til å

ta en rolle nasjonalt og internasjonalt også i forhold til Norges formannskap i Arktisk råd 2021-2023. Universitetsdirektøren forutsetter at universitetsstyret holdes løpende orientert om resultatene i forskerskolen for å vurdere effekten av virkemiddelet og eventuelle behov for ressurser.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Heidi Adolfsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Nina Norum Anda

Vedlegg: Rapport fra strategisk arbeidsgruppe